Ettevõtluse-, Kaubanduse- ja Tööhõiveministeerium
Informatsioon töötaja õigustest.

See dokument on andmaks üldiseid juhiseid töötajatele tööõiguste teemadel. See ei ole põhjalik seadustega väljavõte ja ei ole seaduse juriidiline tõlgendus. Detailsem informatsioon on saadaval Ettevõtluse-, Kaubanduse-ja Tööhõiveministeeriumi tööõiguse informatsiooni büroos. Tööõigusest tulenevate pretensioonide esitamiseks pöörduda samuti tööõiguste informatsiooni büroosse.

Tähtsad aadressid ja telefoninumbrid

Ettevõtluse-, Kaubanduse- ja Tööhõiveministeeriumi osakondade, kes vastutavad tööõiguste ja töölubade seadusandliku poole eest, vajalikud aadressid ja telefoninumbrid on järgmised:

Tööõiguste informatsiooni saamiseks (Employment Rights Information Unit):
Ettevõtluse-Kaubanduse- ja Tööhõiveministeerium, Davitt House, Adelaide Road, Dublin 2
Tel: (01) 631 3131 Faks:(01) 631 3329
Väljaspool 01 piirkonda kohaliku kõnehinnaga telefon: 1890 201 615
koduleheküig: www.entemp.ie; e-post: erinfo@entemp.ie

Tööinspektsioon (Labour Inspectorate Section)**:** Ettevõtluse-Kaubanduse- ja Tööhõiveministeerium Davitt House, Adelaide Road, Dublin 2
Tel: (01) 631 3322 Faks: (01) 631 3329
Väljaspool 01 piirkonda kohaliku kõnehinnaga telefon: 1890 220 222 (palu operaatoril suunata sind tööinspektsiooni).

Töölubade osakond(Work Permits Section**)**: Ettevõtluse-Kaubanduse- ja Tööhõiveministeerium Davitt House, Adelaide Road, Dublin 2
Tel: (01) 631 3333/631 3308 Faks: (01) 631 3268
Väljaspool 01 piirkonda kohaliku kõnehinnaga telefon: 1890 201 616
koduleheküig: www.entepm.ie; e-post: workpermits@entemp.ie

Tööhõive apellatsioonikohus (Employment Appeals Tribunal): Ettevõtluse-Kaubanduse- ja Tööhõiveministeerium Davitt House, Adelaide Road, Dublin 2
Tel:(01) 631 2121. Faks: (01) 631 3266
Väljaspool 01 piirkonda kohaliku kõnehinnaga telefon: 1890 220 222 (palu operaatoril suunata sind tööhõive apellatsioonikohtusse).

Tööõiguste Nõustamisteenistus (Rights Commissioner Service)
Tööhõive komisjon (Labour Relations Commission**)**
Tom Johnson House, Haddington Rd, Dublin 4.
Väljaspool 01 piirkonda kohaliku kõnehinnaga telefon: 1890 220 227
koduleheküig: www.lrc.ie; e-post: info@lrc.ie

Tööõiguse kohus (Labour Court)
Tom Johnson House, Haddington Rd, Dublin 4.
Tel: (01) 613 6666. Faks: (01) 613 6667
Väljaspool 01 piirkonda kohaliku kõnehinnaga telefon: 1890 220 228
Koduleheküig: www.labourcourt.ie; e-post: info@labourcourt.ie

VÄLISMAALASTELE SEADUSEGA KEHTESTATUD TÖÖÕIGUSED JA KAITSE TÖÖTAMISEL IIRIMAAL

Iirimaal töötav välismaalane on kaitstud kehtestatud tööõiguse seaduse ja kaitsega samal viisil, kui Iiri töötaja.

KES ON SINU TÖÖANDJA

Üldiselt see, kes maksab sulle palka, on sinu tööandja ja vastutav selle eest, et sina, kui töötaja oled kaitstud töö põhiõigustega nagu on välja toodud selles dokumendis. Sinu tööandja nimetus (Ltd.- osaühing, aktsiaselts; sole trader – eraettevõtja) sinu tulumaksu dokumentatsioonis on sageli hea viide tööandja seaduslikkusest.

TÄHTIS MÄRKUS

1. Tööhõiveagentuurid peavad olema litsentseeritud iiri seaduste järgi ja ei tohi võta tasu ainuüksi töökoha otsijalt.
2. Tööandjal ei ole õigust lasta politseil töötajat arreteerida või deporteerida. Seda saab teha ainult kooskõlas seadusega.

TÖÖTAMISE TINGIMUSED

Töötamise tingimused räägitakse läbi tööandja ja töövõtja vahel, aga kokkuleppes peavad olema seadusega kehtestatud põhiõigused nagu on kirjas selles juhises.

Sinu tööandja on kohustatud järgima töötamise tingimuste (informatsiooni) seadust 1994 ja 2001, mis kehtestab tööandjat sõlmima kirjalikult lepingut (peab sisaldama peamisi töötamise tingimusi) kahe kuu jooksul tööle asumisest. Lepingus peavad olema:

- Tööandja nimi ja aadress
- Töökoha asukoht
- Ametinimetus/tööolemus
- Tööleasumise kuupäev
- Kui töö on ajutine, peab olema kirjas töö kestvus
- Kui on tähtajaline peab lepingus olema lõppemise kuupäev
- Kokkulepitud töötasu, maksmise periood vastamaks riiklikule miinimum töötasu seadusele
- Maksmisperiood (ajavahemik mille eest makstakse)
- Töötunnid (ületunnitöö)
- Ettenähtud puhkepausid
- Makstud puhkus
- Kokkulepped puhkudeks kui töötaja Haigusest või õnnetusjuhtumist tulenevalt ei saa töötada.
- Pension ja pensionifondid
- Etteteatisperiood nii töötaja kui tööandja poolt

- Viited võimalikele kollektiivlepingud, mis võivad mõjutada sinu töölepingut
- Töötajal on õigus nõuda ja saada oma tööandjalt kirjalikku väljavõtet töötaja keskmise tunnitasu määra kohta, ükskõik millise perioodi kohta viimase 12 kuu jooksul (miinimum töötasu seadus 2000)

PRETENTSIOONIDE MENETLEMINE
Töötajad kes ei saa kirjaliku lepingut töötamise tingimuste kohta või täpset kirjaliku lepingut võivad kaebuse esitada Tööhõive nõustamisteenistusse, asjakohase avalduse saab tööõiguste informatsiooni büroost.

TASU
Miinimum töötasu
Kogumustega täiskasvanud töötajal on õigus miinimum töötasule €7 tunnis vastavalt riiklikule miinimum seadusele. 2000. Kogemustega täiskasvanud töötajaks arvatakse inimest, kes on pärast 18ne aastaseks saamist olnud tööl kaks aastat.
Väiksemat töötasu määra võib rakendada teiste kategooria töötajatele. Viidatud kaks tööaastat ei pea olema sama tööandaja juures, samas valdkonnas või isegi Iirimaal.
Kõik töötajad üle 18 on kohustatud saama miinimum töötasu.
Töötajad, kes on alustanud oma esimesel töökohal pärast 18-aastaseks saamist, peavad saama €5.60 tunnis. Ja järgneval teisel aastal €6.30 tunnis.
Miinimum töötasu määr suureneb aeg-ajalt. Täpsem info on saadaval tööõiguste informatsiooni büroost.
Teatud majandusvaldkondades, sealhulgas põllumajandus, toitlustamine, puhastusteenindus, ehitus, elektrikud, hotellid väljaspool Dublini linna(toidu jaemüük Ja turvateenistus on kaetud seaduslikult siduvate kokkulepete ja määrustega. Need sätestavad miinimumtasu määra, mis ületavad riikliku kehtestatud ülemmäära normi neis töövaldkondades. Täpsema info ja koopiate saamiseks pöörduda tööõiguste informatsiooni büroosse.

PRETENTSIOONIDE MENETLEMINE
Töötajad, kellele ei ole makstud vastavat miinimum töötasu võivad pöörduda tööõiguste nõustamisteenistusse või tööinspektori (tööõiguse kohtus) poole, aga mitte mõlema poole üheaegselt. Kui sa töötad ülanimetatud majandusvaldkondades pead sa pöörduma tööinspektsiooni ja asjakohased vormid saab tööõiguste informatsiooni büroost.

TÖÖTASU JA PALGALEHT
Töötasumaksmise Seaduse 1991 järgi peab sinu tööandja andma sulle koos töötasuga kirjaliku väljavõtte bruto palga ja mahaarvamiste kohta. Kui palka makstakse panga ülekandega, siis peab tööandja väljastama väljavõtte kohe pärast ülekande sooritamist. Töötasumaksmise seadus kaitseb ebaseaduslike mahaarvamiste eest. Töötaja palgast mahaarvamised peavad olema kirjas töölepingus või kirjalikult kinnitatu töötaja poolt. Mahaarvamine (muu kui tulumaks ja pps'i sissemaksed), mis ei ole kirjalikult kinnitatud on ebaseaduslik. Selle seaduse alusel võib tööandja töötaja palgast maha arvata ainult 1)tööandja vea tõttu või 2)töötajatele kaupade või teenuste eest, mis on vajalikud töötamisel. Töötajale peab aegsasti ette teatama tema tekitatud kahju korvamisest või tema tööks vajalike kaupade ja teenuste toomisest kirjalikult vastavalt töötamise tingimustele ning kirjalikult ette teatama üks nädal enne mahaarvamist, kui see põhineb töötaja tekitatud kahjul.

PRETENTSIOONIDE MENETLEMINE
Töötajad kes ei saa palgalehte võivad pöörduda tööinspektsiooni. Kaebused või pretensioonid seoses palga mitte maksmise või ebaseaduslike mahaarvamistega võivad pöörduda tööõiguste nõustamisteenistusse. Asjakohased vormid saab tööõiguste informatsiooni büroost.

TÖÖAEG JA PUHKUS
Tööajaseadus 1997 aastast sätestab töötajate õigused vastavalt:
TÖÖNADALA PIKKUS
Keskmine töönädal on 48 tundi üle 4,6või 12 kuu (enamasti mitte rohkem kui neli kuud)
***MIINIMUM PUHKEAEG JA PAUSID*:**
Sul on õigus puhata-

- 11 tundi pärast 24 tundi tööd
- vähemalt üks 24 tunnine puhkus nädalas, millele eelneb päevane puhkeaeg(11tundi)
- 15 minutit kui töötatud on neli ja pool tundi; 30 min. Kui töötatud on rohkem kui kuus tundi selles sisaldu ka esimene paus.
- need kes töötavad poes, kelle tööaeg on rohkem kui kuus tundi ja kes töötavad ajavahemikul 11.30-2.30 on õigus saada ühe tunnine kestev paus, mis peab olema nimetatud ajal.

TÖÖTAMINE PÜHAPÄEVAL
Sul on õigus lisatasule või makstud puhkusele pühapäeval töötamisel asemel.

PUHKUS JA RIIGIPÜHAD
Puhkuseaeg hakkab jooksma tööleasumise ajast.

Miinimum puhkus aasta jooksul on 4 nädalat makstud põhipuhkust töötatud aasta eest. Ometi on saadav põhipuhkus töötatud aja põhine. Täiskohaga töötajatel on õigus makstud nädalasele puhkusele iga töötatud kolme kuu eest. Töötajad, kes töötavad 1365 tundi puhkuse aasta jooksul on kohustatud saama 4 nädalase puhkuse näidatud ajal väljaarvatud, kui ta vahetab töökohta puhkuseaasta jooksul.

Kui sa töötad osaajaliselt oled kohustatud saama puhkust, mis moodustab 8% sinu töötatud tundidest, mis võib-olla kuni 4 töönädalat puhkuseaasta jooksul.

Töötajatel on õigus üheksale riigipühale aasta jooksul, sinu tööandja võib sul lasta valida järgmise nelja võimaluse vahel:

- makstud puhkpäev või
- makstud puhkepäev kuu jooksul või
- makstud lisapuhkuse päev või
- makstud lisapäev

Järgmised on 9 riikliku püha Iirimaal:

1. 1 jaanuar
2. Püha Patriku päev (17 Märts)

3. Ülestõusmise pühade esmaspäev
4. Esimene maikuu esmaspäev
5. Esimene juunikuu esmaspäev
6. Esimene augustikuu esmaspäev
7. Viimane oktoobrikuu esmaspäev
8. Jõulupüha
9. Jõulud teine püha (26dets)

Et osalise tööajaga töötaja saaks puhata riigipühadel peab ta töötama vähemalt 40 tundi vahetult pühadele eelneval viiel nädalal.

TASU RIIGIPÜHADE AJAL
Kui riigipüha langeb päevale, mil töötaja tavaliselt töötab, siis on töötajal õigus saada makstud töötatud päeva eest.

Kui riigipüha langeb päevale, mil töötaja tavaliselt ei tööta, siis on töötajal õigus saada üks viiendik tema nädalasest töötasust päeva eest.

Töötajal, keda palutakse töötada riigipühal, on õigus saada makstud lisapäeva töötatud päeva eest või makstud puhkepäev kuu jooksul töötatud päevast või makstud lisapuhkepäev aasta puhkusele.

PRETENTSIOONIDE MENETLEMINE
Töötaja, kellele ei maksta puhkuse, riigipühade, puhkepauside, pühapäevade eest või palutakse töötada rohkem kui keskmine töönädal ette näeb, võib pöörduda tööõiguste nõustamise teenistusse Tööaja Seadus 97 alusel. Samas kui sa töötad eelpool nimetatud majandusvaldkondades (vt.tasu) siis võid sa pöörduda oma kaebusega tööinspektsiooni. Asjakohased blanketid saab tööõiguste informatsiooni büroost.

<u>TÖÖLT VABASTAMINE</u>
Töölt vabastamise seadused 1977-2001 toovad välja töötaja õigused ja menetlemisereeglid töölt vabastamise korral. Üldiselt peab töötaja vähemalt töötama 12 kuud katkematult tööandja juures enne kui viimasel on õigus esitada nõue vabastamise kohta vastavalt seadusele. Töötajat, kes on värvatud agentuuri kaudu, saab vallandada ainult tööandja (kasutav firma) mitte agentuur.

Töötaja ei pea töötama 12 kuud juhul, kui töölt vabastamise aluseks on toodud alljärgnevad põhjendused:

- Töötaja ametiühinguline liikmelikus või tegevus
- Töötaja õigustatud nõudmised riikliku miinimum töötasu seaduse alusel 2000
- Töötaja rasedus, sünnitamine või rinnaga toitmine (või muud seotud asjaolud)
- Emaduspuhkuse seaduse 1994, adopteerimisseaduse 1995, vanemapuhkuse seaduse 1998 või hooldaja puhkuse seaduse rakendamine või soovitud rakendamine töötaja poolt.

Töötaja vabastamine arvatakse ebaõiglaseks siis, kui tööandja ei suuda õigustada töölt vabastamise põhjuseid. Töö vabastamine on õiglane juhul, kui see põhineb peamiselt ühel alljärgnevatest põhjustest:

- Sinu suutlikus, võimekus või kvalifikatsioon antud tööks

- Sinu halb käitumine (mille suhtes on algatatud distsiplinaarne menetlus)
- Koondamine
- Kui sinu töö jätkamine on vasturääkivuses teiste juuriidiliste nõudmiste või ettekirjutistega
- Või mõni muu oluline asjaolu

Kui Tööhõive Apellatsioonikohus või Tööõiguste Nõustamisteenistus leiab, et sind on ebaõiglaselt töölt vallandatud, siis töölt vabastamine automaatselt on ebaseaduslik.

Ebaseaduslikult töölt vabastamise aktid annavad tööhõive apellatsioonikohtule või tööõiguste nõustamisteenistusele teatud situatsioonides õiguse vaadelda töötaja katkenud teenistust, kui järjepidevat tulenevalt seadustest, kui on olemas seisukoht, et tööandja on tahtlikult katkestanud töötaja teenistuse vältimaks sattumist ebaõiglase töölt vabastamise seaduste alla.

PRETENTSIOONIDE MENETLEMINE
Töötaja võib pöörduda kaebusega, mis on seotud ebaõiglase töölt vabastamisega kas õiguste nõustamisteenistusse või tööhõive apellatsioonikohtusse. Vastavad avalduse vormid on saadaval tööõiguste informatsiooni büroost.

MINIMAALNE ETTETEATAMISE AEG
Miinimum etteteatamisaja seaduse 1973-2001 alusel on igal töötajal, kes on olnud tööl tööandja juures vähemalt 13 nädalat, õigus vähemalt miinimum etteteatamisajale enne, kui tööandja võib töötaja töölt vabastada. See periood võib olla ühest kuni kaheksa nädalani vastavalt töötamise pikkusele. Tööandja, kes ei esita vastavat kirjaliku teadet töölt vabastamise kohta, peab sellest töötajat teavitama töökohas. Töötaja miinimum etteteatamise ajad on järgmised:

13 nädalat kuid vähem kui 2 aastat teenistust	= üks nädal etteteatamist
2 aastat kuid vähem kui 5 aastat teenistust	= kaks nädalat etteteatamist
5 aastat kuid vähem kui 10 aastat teenistust	= neli nädalat etteteatamist
10 aastat kuid vähem kui 15 aastat teenistust	= kuus nädalat etteteatamist
rohkem kui 15 aastat teenistust	= kaheksa nädalat etteteatamist

Töötaja, kes on töötanud 13 nädalat, peab tööandjale teatama oma lahkumisest üks nädal ette, juhul kui kirjalik tööleping ei näe teisiti ette.

PRETENTSIOONIDE MENETLEMINE
Töötaja, kellele ei teatada ette tema vabastamisest ettenähtud ajal või tal ei maksta töölt vabastamise tasu koheselt võib pöörduda tööhõive apellatsioonikohtusse. Vastavad vormid saab tööõiguste informatsiooni büroost.

MUUD TÖÖTAMISEGA SEONDUVAD SEADUSED
Töötajad on kaitstud töökohas diskrimineerimise eest vaatamata nende eale, soole, perekonnaseisule, rassile, religioonile, seksuaalsele orientatsioonile, puuetele või nende kuuluvusele *Travelers* kogukonda (töötajate võrdõiguslikkuse seadus 1998).

Järelpärimised või kaebused edastada Võrdõiguslikkuse ametkonda(The Equality Authority), Clonmel Street (Harcourt Street'ilt), Dublin 2. Tel: (01) 417 3333, väljaspool (01) piirkonda 1890 245 545 Kodulehekülg: www.hsa.ie , e-post: infotel@hsa.ie
Informatsiooni Emaduspuhkuse seaduse 1994, adopteerimisseaduse 1995, vanemapuhkuse seaduse 1998 kohta saab samuti Võrdõiguslikkuse ametkonnast.

TERVISHOID JA TÖÖOHUTUS

Töökoha tervishoiu ja tööohutuse kohta saab informatsiooni Tervishoiu ja tööohutuse ametkonnast (the Health and Safety Authority), Temple Court, Hogan Place, Grand Canal St., Dublin 2 , Tel (01) 614 7000, kodulehekülg: www.hsa.ie, e-post; infotel@hsa.ie

P45 ja MAKSUKÜSIMUSED

P45 ja maksustamisega seotud küsimustega pöörduda Maksuametisse (The Revenue Commissioners, Taxes Registration Office, 9/15 Upper O'Connell Street, Dublin 1, Tel: 1890 60 50 90 (maksustamise päringud PAYE) või 1890 30 67 06 (vormid ja info), kodulehekülg: www.revenue.ie

PPS JA SOTSIAAL- JA PEREKONNA KÜSIMUSED

Küsimused, mis on seotud PPS-iga suunata PPS Records, Gandon House, Amiens Street, Dublin 1, Telephone (01) 7043232, Faks No 7043138 or to Information Service, Aras Mhic Dhiarmada, Store Street, Dublin 1, Tel:(01) 7043174, kodulehekülg: www.welfare.ie, e-post: info@welfare.ie